

ELÄKETURVAKESKUS

KALEVANKATU 6 - HELSINKI 10
Puhelin (vaihte) 642511 Postisiirto 120811-5
Liikepankit Osuuskassat Säästöpankit tili 5041-6

Yleiskirje n:o 16/70

18.9.1970

Työeläkelaitoksille

Asia: vapaakirjan ehdot ja perusteet

Sosiaali- ja terveysministeriö on 24.8.1970 vahvistanut työeläkelakien mukaista vähimmäisturvaa vastaavan vapaakirjan ehdot ja perusteet (liite 1), työeläkelakien mukaisten vapaaehtoisten lisätujen vapaakirjan ehdot ja perusteet (liite 2) ja työnantajan eläkevakuutuksen vapaakirjan ehdot ja perusteet (liite 3).

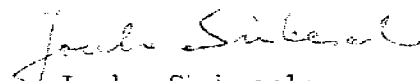
Uusia ehtoja ja perusteita sovelletaan vapaakirjaan, joka perustuu TEL:n, YEL:n, MYEL:n tai LEL:n mukaiseen eläkejärjestelyyn.

Vähimmäisturvaa vastaavan vapaakirjan uudet ehdot ja perusteet korvaavat Eläketurvakeskuksen yleiskirjeen n:o 3/69 liitteenä olleet vastaavat ehdot ja perusteet. Uudet ehdot ja perusteet sisältävät muutoksia eläkkeen määrittämisessä (5 § 3 mom. ja 12 §), jos johonkin eläkkeen perusteena olevaan työsuhteeseen on liittynyt 65 vuotta alempi eläkeikä, ja vanhuuseläkkeen taannehtivassa suorittamisessa. Tämän jälkeen voidaan vanhuuseläkettä suorittaa aikaisintaan hakemuksen tekemistä seuraavan kuukauden alusta lukien, jollei pätevää syytä hakemuksen viivästymiseen voida esittää.

Vapaaehtoisten lisätujen vapaakirjan uudet ehdot ja perusteet korvaavat Eläketurvakeskuksen yleiskirjeen n:o 15/67 liitteenä olleet vastaavat ehdot ja perusteet.

ELÄKETURVAKESKUS

Markku Kaikkonen

Jouko Sirkesalo

- Liite 1) Vähimmäisturvaa vastaavan vapaakirjan ehdot ja perusteet
2) Lisätujen vapaakirjan ehdot ja perusteet
3) Työnantajavakuutuksen vapaakirjan ehdot ja perusteet

Työeläkelakien mukaista vähimmäisturvaa vastaavan
V A P A A K I R J A N E H D O T J A P E R U S T E E T

SOVELTAMISALA

1 §.

Näitä ehtoja ja perusteita sovelletaan vapaakirjaan, joka perustuu työntekijäin eläkelain, lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain, yrittäjien eläkelain tai maatalousyrittäjien eläkelain mukaista vähimmäisturvaa koskevaan eläkejärjestelyyn.

Työntekijäin eläkelain mukaisessa eläkejärjestelyssä sovelletaan näitä ehtoja ja perusteita silloinkin, kun eläkeikä on muu kuin 65 vuotta tai kun työkyvyttömyys- tai perhe-eläkkeen saamisen ehdot ovat lain vähimmäisvaatimuksia auliimmat. Niinikään näitä ehtoja ja perusteita sovelletaan vähimmäisturvaa koskevaan eläkejärjestelyyn, joka on myönnetty yrittäjien eläkelain 11 §:n 2 momentin tai maatalousyrittäjien eläkelain 11 §:n 2 momentin mukaisesti.

Näitä ehtoja ja perusteita ei sovelleta vapaakirjaan, joka perustuu työntekijäin eläkelain mukaisesti järjestettyyn työnantajan eläkevakuutukseen.

VAPAAKIRJA

2 §.

Oikeus vastaiseen eläkkeeseen sellaisen työsuhteen tai yrittäjänäolojakson perusteella, jonka päättyessä vakuutetulla tai hänen omaisellaan ei ole välittömästi oikeutta eläkkeen saamiseen, toteutetaan muodostamalla tätä etuutta vastaava vapaakirja.

ELÄKEOIKEUS

3 §.

Vakuutetulla on vapaakirjan perusteella oikeus saada
- vanhuuseläkettä täytettyään 65 vuotta, edellyttäen, että

hän ei enää ole työntekijäin eläkelain alaisessa työsuhteessa; ja - työkyvyttömyyseläkettä työntekijäin eläkelain 4 §:n 3 ja 4 momentin mukaisesti, ei kuitenkaan silloin, kun hänellä on oikeus työntekijäin eläkelain 6 §:n 3 momenttia tai lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 7 §:n 1 ja 4 momenttia soveltaen myönnettävään työkyvyttömyyseläkkeeseen taikka yrittäjien eläkelain tai maatalousyrittäjien eläkelain mukaiseen työkyvyttömyyseläkkeeseen, johon vastaavasti on sovellettu työntekijäin eläkelain 6 § 3 momentin säännöksiä.

Jos vakuutetulla kuollessaan oli 1 momentin nojalla oikeus vapaakirjaan perustuvaan eläkkeeseen, on hänen jälkeensä työntekijäin eläkelain 4 §:n 5 momentissa mainitulla edunsaajalla 4 a §:ssä säädettyin rajoituksin oikeus saada perhe-eläkettä saman vapaakirjan perusteella työntekijäin eläkelain 4 b §:n mukaisesti.

Jos eläke myönnetään työntekijäin eläkelain tai lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain alaisen työsuhteen tahi työntekijän vapaaehtoisen jatkovakuutuksen taikka yrittäjien eläkelain tai maatalousyrittäjien eläkelain perusteella 1 ja 2 momentissa määrätystä edellytyksistä poiketen, muutetaan aikaisemmat vapaakirjat mainittuun viimeiseen työsuhteeseen tai jatkovakuutukseen tahi yrittäjänäolojakssoon liittyvien ehtojen mukaisiksi.

4 §.

Työkyvyttömyyseläkkeen saajan täydessä 3 §:ssä tarkoitetun vanhuuseläkkeen saamiseen oikeuttavan iän muuttuu hänen eläkkeensä seuraavan kalenterikuukauden alusta lukien vanhuuseläkkeeksi.

ELÄKKEEN SUURUUS

5 §.

Vapaakirjaan perustuva eläke lasketaan niinkuin työntekijäin eläkelain 5 §:n 1 momentissa on säädetty.

Jos työsuhteeseen liittyvien eläketurvan ehtojen mukaan eläkeikä on muu kuin 65 vuotta, kerrotaan 1 momentin mukaan lasketun eläkkeen määrä vapaakirjaa muodostettaessa seuraavasta taulukosta ilmenevällä kertoimella:

eläkeikä	kerroin	eläkeikä	kerroin
50 tai alempi	3.45	65	1.00
51	3.21	66	0.90
52	2.99	67	0.81
53	2.78	68	0.73
54	2.58	69	0.65
55	2.39	70	0.58
56	2.21	71	0.52
57	2.04	72	0.46
58	1.88	73	0.40
59	1.73	74	0.35
60	1.59	75	0.30
61	1.46	76	0.26
62	1.33	77	0.23
63	1.21	78	0.19
64	1.10	79 tai korkeampi	0.16

Jos eläke alkaa muussa kuin 65 vuoden iässä, jaetaan siihen sisältyvä 1 ja 2 momentin mukaisesti laskettu vapaakirjaan perustuvan eläkkeen määrä 2 momentissa olevan taulukon kertoimella, joka vastaa eläkkeensaajan ikää eläkkeen alkamisajankohtana. Työkyvyttömyyseläkkeen määrän tulee kuitenkin kunkin vapaakirjan osalta olla vähintään niin suuri kuin 1 momentissa on määrätty. Ikä määrätään kuukauden tarkkuudella ja tätä ikää vastaava kerroin lasketaan taulukosta sadasosan tarkkuudella suoraviivaista väliarvolaskumenettelyä käyttäen.

Yrittäjien eläkelain ja maatalousyrittäjien eläkelain mukaista vähimmäisturvaa vastaavaa vapaakirjaa muodostettaessa ei 2 momenttia sovelleta.

6 §.

Laskettaessa vapaakirjaan perustuvan eläkkeen työntekijäin eläkelain 5 a §:n 2 ja 3 momentin mukaista määrää sovelletaan näiden ehtojen 5 §:ä.

7 §.

Vapaakirjaan perustuvan perhe-eläkkeen määrä lasketaan

työntekijäin eläkelain 7 a §:n mukaisesti näiden ehtojen mukaisen vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeen määrän perusteella. Työntekijäin eläkelain 5 §:n 2 momentin mukaiseksi korotukseksi ei kuitenkaan katsota vanhuuseläkkeeseen mahdollisesti tulevaa korotusta sillä perusteella, että eläkkeen määrä muutetaan vastaamaan 3 §:ssä tarkoitettua eläkeikää.

8 §.

Työkyvyttömyyseläkkeen muuttuessa vanhuuseläkkeeksi on vanhuuseläke niiden työsuhteiden ja yrittäjänäolojaksojen osalta, joihin työkyvyttömyyseläke perustuu, yhtä suuri kuin työkyvyttömyyseläke.

ELÄKKEEN VÄHENTÄMINEN

9 §.

Työkyvyttömyyseläkettä tai 18 vuotta täyttäneelle työkyvyttömälle lapselle maksettavaa perhe-eläkettä voidaan vähentää, jos sen saaja on aiheuttanut työkyvyttömyytensä törkeällä tuottamuksella tai saanut sairautensa, vikansa tai vammansa rikollisella teolla.

ELÄKKEEN SUORITTAMINEN

10 §.

Vanhuuseläkettä suoritetaan sitä seuraavan kuukauden alusta, jona vakuutettu on tullut oikeutetuksi vanhuuseläkkeen saamiseen, ei kuitenkaan ilman pätevää syytä takautuvasti ennen hakemuksen tekemistä seuraavan kuukauden alkua.

Jollei erääntynyttä eläkettä ole nostettu kolmen vuoden kuluessa siitä, kun eläkkeeseen oikeutettu sai tietää, että eläke oli nostettavissa, tai kymmenen vuoden kuluessa eläkkeen erääntymispäivästä, on oikeus tähän eläke-erään menetetty.

Erääntyneelle eläke-erälle ei suoriteta korkoa.

11 §.

Eläkkeen saajan on vaadittaessa esitettävä eläkelaitokselle selvitys siitä, että edellytykset eläkkeen saamiseen edelleen

ovat olemassa. Eläkkeen suorittaminen voidaan keskeyttää, kunnes selvitys on toimitettu.

ERINÄISIÄ MÄÄRÄYKSIÄ

12 §.

Jos työntekijälle myönnetään työkyvyttömyyseläke työntekijäin eläkelain 6 §:n 3 momenttia tai lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 7 §:n 1 ja 4 momenttia soveltaen taikka yrittäjien eläkelain tai maatalousyrittäjien eläkelain mukainen työkyvyttömyyseläke, johon vastaavasti on sovellettu työntekijäin eläkelain 6 §:n 3 momentin säännöksiä taikka jos työntekijän jälkeen myönnetään perhe-eläke, joka työntekijäin eläkelain 7 a §:n 1 momentin mukaisesti perustuu mainittuun työkyvyttömyyseläkkeeseen, lasketaan se työkyvyttömyyseläkkeen osa, joka muussa tapauksessa olisi perustunut vapaakirjaan, näiden ehtojen 5 §:n 1 ja 2 momentissa määrättyllä tavalla ja näin saatu eläkkeen määrä jaetaan viimeiseen työsuhteeseen liittyvää eläkeikää vastaavalla 5 §:n 2 momentissa olevan taulukon kertoimella. Eläkkeen kokonaismäärän tulee kuitenkin olla ainakin yhtä suuri kuin pelkästään aikaisempien vapaakirjojen perusteella näiden ehtojen 5 §:n mukaisesti laskettu eläke.

Mitä 1 momentissa on määrätty, sovelletaan myös laskettaessa työntekijäin eläkelain 5 a §:ssä tarkoitettua vähimmäismäärää.

13 §.

Muutoin on soveltuvin osin voimassa, mitä 1 §:ssä mainituissa laeissa ja niiden nojalla on säädetty tai määrätty.

Työeläkelakien mukaisten vapaaehtoisten lisätujen
V A P A A K I R J A N E H D O T J A P E R U S T E E T

SOVELTAMISALA

1 §.

Näitä ehtoja ja perusteita sovelletaan vapaakirjaan, joka perustuu työntekijäin eläkelain 11 §:ssä, yrittäjien eläkelain 11 §:n 1 momentissa tai maatalousyrittäjien eläkelain 11 §:n 1 momentissa tarkoitettuun lisäeläkejärjestelyyn.

VAPAAKIRJA

2 §.

Oikeus vastaiseen lisäeläkkeeseen sellaisen työsuhteen tai yrittäjänolojakson perusteella, jonka päättyessä vakuutetulla tai hänen omaisellaan ei ole välittömästi oikeutta eläkkeen saamiseen, toteutetaan muodostamalla tätä etuutta vastaava vapaakirja erikseen vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeen ja erikseen perhe-eläkkeen osalta.

Työntekijäin eläkelain mukaisessa lisäeläkejärjestelyssä ei kuitenkaan muodostu vapaakirjaa

- hautausavustuksen osalta; eikä
- työkyvyttömyyseläkkeen lisäosan osalta, joka vakuutetaan, kun eläkejärjestelyn eläkeikä on korkeampi kuin 65 vuotta.

Niinikään ei työntekijäin eläkelain mukaisessa lisäeläkejärjestelyssä, jossa eläkeikä on alempi kuin 65 vuotta, muodostu erillistä vapaakirjaa vanhuuseläkkeen lisäosan osalta, joka vakuutetaan järjestelyn eläkeiästä kansaneläkkeen eläkeikään.

Yrittäjien eläkelain ja maatalousyrittäjien eläkelain mukaisessa lisäeläkejärjestelyssä, jossa eläkeikä on alempi kuin 65 vuotta, ei muodostu erillistä vapaakirjaa vanhuuseläkkeen lisäosan osalta.

ELÄKEOIKEUS

3 §.

Vakuutetulla on vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeen vapaa-
kirjan perusteella oikeus saada

- vanhuuseläkettä täytettyään 65 vuotta, edellyttäen, että hän ei enää ole työntekijäin eläkelain alaisessa työsuhteessa; ja
- työkyvyttömyyseläkettä työntekijäin eläkelain 4 §:n 3 ja 4 momentin mukaisesti, ei kuitenkaan silloin, kun hänellä on oikeus työntekijäin eläkelain 6 §:n 3 momenttia tai lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 7 §:n 1 ja 4 momenttia soveltaen myönnettävään työkyvyttömyyseläkkeeseen taikka yrittäjien eläkelain tai maatalousyrittäjien eläkelain mukaiseen työkyvyttömyyseläkkeeseen, johon vastaavasti on sovellettu työntekijäin eläkelain 6 § 3 momentin säännöksiä.

Perhe-eläkevapaakirjan perusteella on vakuutetun jälkeen työntekijäin eläkelain 4 §:n 5 momentissa mainitulla edunsaajalla 4 a §:ssä säädetyin rajoituksin oikeus saada perhe-eläkettä työntekijäin eläkelain 4 b §:n mukaisesti, ei kuitenkaan silloin, kun vakuutetulla kuollessaan oli oikeus työntekijäin eläkelain 6 §:n 3 momenttia tai lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 7 §:n 1 ja 4 momenttia soveltaen myönnettävään työkyvyttömyyseläkkeeseen taikka yrittäjien eläkelain tai maatalousyrittäjien eläkelain mukaiseen työkyvyttömyyseläkkeeseen, johon vastaavasti on sovellettu työntekijäin eläkelain 6 § 3 momentin säännöksiä.

Jos eläke myönnetään työntekijäin eläkelain tai lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain alaisen työsuhteen tai työntekijän vapaaehtoisen jatkovakuutuksen taikka yrittäjien eläkelain tai maatalousyrittäjien eläkelain perusteella 1 ja 2 momentissa määrättyistä edellytyksistä poiketen, muunnetaan aikaisemmat vapaakirjat mainittuun viimeiseen työsuhteeseen tai jatkovakuutukseen tahi yrittäjänäolojaksioon liittyvien ehtojen mukaisiksi.

ELÄKKEEN SUURUUS

4 §.

Vapaakirjaan perustuva eläke on, jollei seuraavasta muuta johdu, sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien lisäeläkevakuutuksen ehtojen ja perusteiden mukainen, vapaakirjan muodostumishetkeen mennessä karttunut ansaittu eläke.

Jos työntekijäin eläkelain mukaiseen lisäeläkejärjestelyyn liittyvien eläketurvan ehtojen mukaan eläkeikä poikkeaa 65 vuodesta, kerrotaan 1 momentin mukainen vanhuus- ja työkyvyttömyyseläke vapaakirjaa muodostettaessa muuntokertoimella. Muuntokerroin on eläkejärjestelyn eläkeikää vastaava vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeen pääoma-arvokerroin jaettuna samalla, mutta 65 vuoden eläkeikää vastaavalla pääoma-arvokertoimella. Muuntokerrointa laskettaessa käytettyjen pääoma-arvokertoimien tulee vastata vakuutetun ikää ja sukupuolta sekä työntekijäin eläkelain vähimmäisvaatimusten mukaista työkyvyttömyyseläkkeen saamisen ehtoa. Vakuutetun ikänä käytetään vakuutuksen päättymishetkelle kuukauden tarkkuudella laskettua ikää.

Jos työntekijäin eläkelain mukaisessa lisäeläkejärjestelyssä perhe-eläkkeen suuruus riippuu edunsaajien lukumäärästä työntekijäin eläkelain 7 a §:n 1 momentin säännöksistä poikkeavasti, kerrotaan 1 momentin mukainen perhe-eläke vapaakirjaa muodostettaessa vakuutetun ikää vastaavalla muuntokertoimella ja tulo jaetaan samalla, mutta eläkejärjestelyn eläkeikää vakuutetun ikänä käyttäen lasketulla muuntokertoimella. Muuntokerroin on eläkejärjestelyssä käytettävää perhe-eläkkeen määrittelyä vastaava perhe-eläkkeen pääoma-arvokerroin jaettuna työntekijäin eläkelain 7 a §:n 1 momentin mukaista määrittelyä vastaavalla pääoma-arvokertoimella. Muuntokerrointa laskettaessa käytettyjen pääoma-arvokerrointen tulee vastata vakuutetun ikää ja työntekijäin eläkelain vähimmäisvaatimusten mukaista perhe-eläkkeen saamisen ehtoa. Vakuutetun ikänä käytetään vakuutuksen päättymishetkelle kuukauden tarkkuudella laskettua ikää.

5 §.

Jos vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeen vapaakirjaan perustuva eläke myönnetään 3 §:n 3 momentin perusteella 65 vuodesta poikkeavan eläkeiän mukaan, jaetaan vapaakirjan määrä 4 §:n 2 momentin mukaisella muuntokertoimella, joka vastaa eläkkeensaajan ikää eläkkeen alkamisajankohtana. Jos eläkkeensaaja on tällöin jo eläkeiän täyttänyt, käytetään ikänä eläkeikää.

Jos vanhuuseläke alkaa eläkeiän täyttämisen jälkeen, korotetaan eläkettä työntekijäin eläkelain 5 §:n 2 momentin mukaisesti.

TYÖKYVYTTÖMYYS- JA VANHUSELÄKKEIDEN YHTEENSOVITUS

6 §.

Jos näissä ehdoissa tarkoitettua vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkettä saava henkilö lisäksi saa elinkorkoa tapaturmavakuutuslain tai sotilasvammalain perusteella tahi vammansa johdosta maksettavaa jatkuvaa korvausta liikennevakuutuslain perusteella ja tällöin näiden eläkkeiden sekä hänen saamiensa työntekijäin eläkelain, lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain, yrittäjien eläkelain ja maatalousyrittäjien eläkelain mukaisten sekä muiden hänen virka-, toimi- tai työsuhteeseensa perustuvien vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeiden yhteismäärä edellä mainittujen elinkorkojen tahi jatkuvien korvausten johdosta ylittää työntekijäin eläkelain 8 §:n 2 ja 3 momentin mukaisesti määrätyn yhteensovitusrajan, vähennetään ylittävä osa jäljempänä 2 momentissa sanotuin poikkeuksin vapaaehtoisiin lisätuihin perustuvasta eläkkeestä. Jos eläke perustuu kahteen tai useampaan työsuhteeseen tahi yrittäjänäolojaksoon, vähennetään kuhunkin niistä perustuvaa osaa samassa suhteessa.

Yhteensovituksesta aiheutuva vähennys rajoitetaan niin, että tapaturmavakuutuslain, sotilasvammalain ja liikennevakuutuslain perusteella saatavien eläkkeiden ja muiden 1 momentissa mainittujen eläkkeiden yhteismäärä vähennyksen jälkeen on vähintään yhtä suuri kuin viimeksi mainittujen määrä olisi, jollei oikeutta tapaturmavakuutus-, sotilasvamma- ja liikennevakuutuslain mukaisiin eläkkeisiin olisi ollut.

7 §.

Paitsi 2 momentissa mainituissa tapauksissa suoritetaan edellä 6 §:ssä tarkoitettu eläkkeiden yhteensovitus uudelleen vain, jos eläkkeensaajalle myönnetään vanhuus- tai työkyvyttömyyseläke uuden työntekijäin eläkelaiassa, lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelaiassa, yrittäjien eläkelaiassa tai maatalousyrittäjien eläkelaiassa tarkoitettun eläketapahtuman johdosta,

ei kuitenkaan silloin, kun työkyvyttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi eläkkeen määrään vaikuttavien perusteiden sen johdosta muuttumatta.

Jos eläkkeensaajalle myönnetään edellä 6 §:ssä tarkoitettu muu eläke, toimitetaan eläkkeiden yhteensovitus uudelleen. Hakemuksesta toimitetaan yhteensovitus myös uudelleen, jos edellä 6 §:ssä tarkoitettun muun eläkkeen määrä on olennaisesti muuttunut.

PERHE-ELÄKKEIDEN YHTEENSOVITUS

8 §.

Jos näissä ehdoissa tarkoitettua perhe-eläkettä saaville edunsaajille suoritetaan saman edunjättäjän jälkeen myös tapaturmavakuutuslain tai sotilasvammalain mukaista huoltoeläkettä tahi liikennevakuutuslain mukaista jatkuvaa korvausta ja jos tällöin edellä mainitut perhe-eläkkeet yhdessä saman edunjättäjän jälkeen edunsaajille suoritettavien työntekijäin eläkelain, lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain, yrittäjien eläkelain ja maatalousyrittäjien eläkelain mukaisten sekä muiden edunjättäjän virka-, toimi- tai työsuhteeseen perustuvien eläkkeiden ja jatkuvien korvausten kanssa ylittävät työntekijäin eläkelain 3 §:n 5 momentin mukaisesti määrätyn yhteensovitusrajan, vähennetään ylittävä osa 2 momentissa sanotuin poikkeuksin näissä ehdoissa tarkoitettun perhe-eläkkeen määrästä alentamalla jokaisen edunsaajan eläkettä samassa suhteessa. Tällöin ei kuitenkaan oteta huomioon edunsaajalle muun lain tai julkisen eläkesäännön nojalla myönnettyyn eläkkeeseen tai jatkuvaan korvaukseen sisältyvää määräaikaisista korotusta. Jos näissä ehdoissa tarkoitettu perhe-eläke perustuu kahteen tai useampaan työsuhteeseen tahi yrittäjänäolojaksoon, vähennetään kuhunkin niistä perustuvaa osaa samassa suhteessa.

Yhteensovituksesta aiheutuva vähennys rajoitetaan niin, että tapaturmavakuutuslain, sotilasvammalain ja liikennevakuutuslain perusteella saatavien eläkkeiden ja muiden 1 momentissa mainittujen perhe-eläkkeiden yhteismäärä vähennyksen jälkeen on vähintään yhtä suuri kuin viimeksi mainittujen määrä olisi, ellei tapaturmavakuutus-, sotilasvamma- ja liikennevakuutuslain mukaisia eläkkeitä olisi esiintynyt.

9 §.

Perhe-eläkkeiden yhteensovitus toimitetaan uudelleen, kun edunsaajana oleva lapsi täyttää 16 vuotta tai kun muu edunsaaja kuin 16 vuotta täyttänyt lapsi lakkaa olemasta edunsaajana, jos lisäeläkkeen määrä siten suurenee.

Jos eläkkeensaajalle myönnetään edellä 8 §:ssä tarkoitettu muu eläke, toimitetaan perhe-eläkkeiden yhteensovitus uudelleen. Hakemuksesta toimitetaan yhteensovitus myös uudelleen, jos edellä 8 §:ssä tarkoitettun muun eläkkeen määrä on olennaisesti muuttunut.

ERINAISIA MÄÄRÄYKSIÄ

10 §.

Jos vakuutetulle 3 §:n 3 momentin perusteella myönnetään työkyvyttömyyseläke 3 §:n 1 momentissa määrätystä edellytyksistä poiketen tai hänen omaiselleen perhe-eläke 3 §:n 2 momentissa määrätystä edellytyksistä poiketen, lasketaan vapaakirjaan perustuvan eläkkeen määrä 4 §:n ja 5 §:n 1 momentin mukaisesti.

11 §.

Jos lainsäädännön muuttumisen seurauksena järjestetään vakuutetuille sellaisia eläke-etuja, jotka vastaavat vapaakirjaan perustuvia etuja, saadaan viimeksi mainittuja etuja vähentää muutoksia vastaavalla määrällä sosiaali- ja terveysministeriön tätä varten erikseen vahvistamien perusteiden mukaisesti.

12 §.

Maatalousyrittäjien eläkelain 6 §:n 2 momentissa säädetty vanhuuseläkkeen vähentäminen ei koske näiden ehtojen ja perusteiden mukaisia vapaakirjoja.

13 §.

Muutoin on soveltuvin osin voimassa, mitä vähimmäisturvaa vastaavan vapaakirjan ehdoissa ja perusteissa on määrätty.

Työnantajan eläkevakuutuksen
VAPAAKIRJAN EHDOT JA PERUSTEET

SOVELTAMISALA

1 §.

Näitä ehtoja ja perusteita sovelletaan työnantajan vapaa-
kirjaan, joka perustuu työntekijäin eläkelain mukaista vähimmäis-
turvaa koskevaan eläkejärjestelyyn, johon työnantaja on sisällyttä-
nyt itsensä työntekijäin eläkelain 1 §:n 3 momentin mukaisesti, sel-
laisena kuin se on 8.7.1961 ja 16.12.1966 annetuissa laeissa.

VAPAAKIRJA

2 §.

Oikeus vastaiseen eläkkeeseen sellaisen vakuutuksen perus-
teella, jonka päättyessä vakuutetulla tai hänen omaisellaan ei ole
välittömästi oikeutta eläkkeen saamiseen, toteutetaan muodostamalla
tätä etuutta vastaava vapaakirja erikseen vanhuus- ja työkyvyttö-
myyseläkkeen ja erikseen perhe-eläkkeen osalta.

ELÄKEOIKEUS

3 §.

Vakuutetulla on vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeen vapaa-
kirjan perusteella oikeus saada

- vanhuuseläkettä täytettyään 65 vuotta, edellyttäen, että
hän ei enää ole työntekijäin eläkelain alaisessa työsuh-
teessa; ja
- työkyvyttömyyseläkettä työntekijäin eläkelain 4 §:n 3
ja 4 momentin mukaisesti, ei kuitenkaan silloin, kun
hänellä on oikeus työntekijäin eläkelain 6 §:n 3 moment-
tia tai lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin
eläkelain 7 §:n 1 ja 4 momenttia soveltaen myönnettävään

työkyvyttömyyseläkkeeseen taikka yrittäjien eläkelain tai maatalousyrittäjien eläkelain mukaiseen työkyvyttömyyseläkkeeseen, johon vastaavasti on sovellettu työntekijäin eläkelain 6 §:n 3 momentin säännöksiä.

Perhe-eläkevapaakirjan perusteella on vakuutetun jälkeen työntekijäin eläkelain 4 §:n 5 momentissa mainitulla edunsaajalla 4 a §:ssä säädetyin rajoituksin oikeus saada perhe-eläkettä työntekijäin eläkelain 4 b §:n mukaisesti, ei kuitenkaan silloin, kun vakuutetulla kuollessaan oli oikeus työntekijäin eläkelain 6 §:n 3 momenttia tai lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 7 §:n 1 ja 4 momenttia soveltaen myönnettävään työkyvyttömyyseläkkeeseen taikka yrittäjien eläkelain tai maatalousyrittäjien eläkelain mukaiseen työkyvyttömyyseläkkeeseen, johon vastaavasti on sovellettu työntekijäin eläkelain 6 § 3 momentin säännöksiä.

Jos eläke myönnetään työntekijäin eläkelain tai lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain alaisen työsuhteen tahi työntekijän vapaaehtoisen jatkovakuutuksen taikka yrittäjien eläkelain tai maatalousyrittäjien eläkelain perusteella 1 ja 2 momentissa määrättyistä edellytyksistä poiketen, muutetaan vapaakirjat mainittuun viimeiseen työsuhteeseen tai jatkovakuutukseen tahi yrittäjänäolojaksoon liittyvien ehtojen mukaisiksi.

4 §.

Työkyvyttömyyseläkkeen saajan täyttyessä 3 §:ssä tarkoitettun vanhuuseläkkeen saamiseen oikeuttavan iän muuttuu hänen eläkkeensä seuraavan kalenterikuukauden alusta lukien vanhuuseläkkeeksi.

ELÄKKEEN SUURUUS

5 §.

Vapaakirjaan perustuva eläke lasketaan, ellei seuraavasta muuta johtu, sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien työnantajavakuutusta koskevien ehtojen ja perusteiden mukaan.

Jos työnantajavakuutukseen liittyvien eläketurvan ehtojen mukaan eläkeikä poikkeaa 65 vuodesta, kerrotaan 1 momentin mukainen vanhuus- ja työkyvyttömyyseläke vapaakirjaa muodostettaessa muuntokertoimella. Muuntokerroin on eläkejärjestelyn eläkeikää vastaava vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeen pääoma-arvokerroin jaet-

tuna samalla, mutta 65 vuoden eläkeikää vastaavalla pääoma-arvokerrotoimella. Muuntokerrointa laskettaessa käytettyjen pääoma-arvokerrotoimien tulee vastata vakuutetun ikää ja sukupuolta sekä työntekijäin eläkelain vähimmäisvaatimusten mukaista työkyvyttömyyseläkkeen saamisen ehtoa. Vakuutetun ikänä käytetään vakuutuksen päättymishetkelle kuukauden tarkkuudella laskettua ikää.

6 §.

Jos vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeen vapaakirjaan perustuva eläke myönnetään 3 §:n 3 momentin perusteella 65 vuodesta poikkeavan eläkeiän mukaan, jaetaan vapaakirjan määrä 5 §:n 2 momentin mukaisella muuntokerrotoimella, joka vastaa eläkkeensaajan ikää eläkkeen alkamisajankohtana. Jos eläkkeensaaja tällöin on jo eläkeiän täyttänyt, käytetään ikänä eläkeikää.

Jos vanhuuseläke alkaa eläkeiän täyttämisen jälkeen, korotetaan eläkettä työntekijäin eläkelain 5 §:n 2 momentin mukaisesti.

7 §.

Näiden ehtojen ja perusteiden mukaiseen eläkkeeseen ei tehdä työntekijäin eläkelain 8 ja 8 a §:n tarkoittamaa vähennystä.

ELÄKKEEN VÄHENTÄMINEN

8 §.

Työkyvyttömyyseläkettä tai 18 vuotta täyttäneelle työkyvyttömälle lapselle maksettavaa perhe-eläkettä voidaan vähentää, jos sen saaja on aiheuttanut työkyvyttömyytensä törkellä tuottamuksella tai saanut sairautensa, vikansa tai vammansa rikollisella teolla.

ELÄKKEEN SUORITTAMINEN

9 §.

Vanhuuseläkettä suoritetaan sitä seuraavan kuukauden alusta, jona työntekijä on tullut oikeutetuksi vanhuuseläkkeen saamiseen, ei kuitenkaan ilman pätevää syytä takautuvasti ennen hakemuksen tekemistä seuraavan kuukauden alkua.

Jollei erääntynyttä eläkettä ole nostettu kolmen vuoden kuluessa siitä, kun eläkkeeseen oikeutettu sai tietää, että eläke oli nostettavissa, tai kymmenen vuoden kuluessa eläkkeen erääntymispäivästä, on oikeus tähän eläke-erään menetetty.

Erääntyneelle eläke-erälle ei suoriteta korkoa.